सेकंडमध्ये आलेल्या मुलास नोकरी मिळून पोटापाण्याचा प्रश्न सोडविण्याबाबत श्री बाबांजवळ हात पसरला असता ही सुद्धा बाब बाबांनी पूर्ण केली तो आज गोंडपिपरी येथे जनता विद्यालयात हायस्कूल शिक्षक आहे.

जरि हे शरीर गेलो टाकून। तरी धावेन भक्तासाठी
हे सत्य पटले.

जगद्‌गुरु भगवान श्री साईबाबांचे पवित्र चरणाचे पुन्हा एकदा स्मरण करून व बाबांचे कृतज्ञतापूर्वक आभार मानून हा लेख मी बाबाचे चरणावर अर्पण करतो.

बाबांविषयी माझा अनुभव

—श्री लक्ष्मण रा. कडव,
ठाकुरद्वार, मुंबई नं. ४०० ००२

माझा बालपणापासून परमार्थाकडे ओढा असल्यामुळे त्या काळात बरेच साक्षात्कार झाले. काही वर्षापूर्वी झालेला एक साक्षात्कार देत आहे.

बालपणापासून आर्थिक परिस्थिती गरीबीची व कष्टमय जिवन गेले. असेच एकदां अस्वस्थ परिस्थितीत असता एके दिवशी साईबाबांचा मला फार राग आला व मी मनातच त्यांना म्हणालो "तुम्ही भोंदूबाबा आहांत गरीबाकडे तुम्ही पहात नाहीत, मोठा हार, पेढे, बरफी देणाऱ्यावर तुम्ही खुष असतां आमच्या सारख्या गरींबाकडे तुम्ही लक्ष देत नाहीत, आम्ही फक्त पुजाच करू शकतो. पुजाअर्चा केल्याशिवाय कधीं ऑफिस मध्ये गेलो नाही किंवा तुमची आठवण केल्याशिवाय कधी अन्न घेतले नाही" थोड्याच कालावधीनंतर साक्षात्कारांना सुरूवात झाली. माझ्या मुलीची इनकमटॅक्समध्ये प्रेसवाली एक मैत्रिण आहे. तिने तिला साईबाबांचा आर्शिवाद देणारा "१२×१५" चा एक फोटो दिला. मुलींने तो फोटो मला दिला व म्हणाली भाऊ हा फोटो तुम्ही भरून घ्या व हार घाला. मला फार आनंद झाला. बाबांचा आर्शिवाद देणारा फोटो मला मिळाला मग आपल्याला काय चिंता, अशा धुंदीत असतां मी तो फोटो सदाशिव लेनमध्ये एका फोटोफ्रेम वाल्याकडे दिला. दोन, तीन वेळा चौकशी करून सुद्धा मला तो मिळाला नाही चौथ्या खेपेला रस्त्यातून विचार करीत जात असतां एक गृहस्थ धांवतच माझ्याकडे आले व मला हात दाखवून म्हणाले "What you can see in my hand? There is some thing in my hand which I can give you. Everything is in the hands. of this God." मी तर चकीतच झालो. ते गृहस्थ चालतच राहीले, बरेच चालून गेल्यावर, मागे वळून माझ्याकडे पाहिले, तेव्हा माझ्या लक्षात आले की हे साईबाबा तेवढ्यात ते

पटकन पुढे सरकलं, तो पण फोटो मी भरून घरात लावला. त्यांना - "इन्कमटॅक्स बाबा" व अगोदरच्या फोटोस मंत्रालय बाबा' असे म्हणतो. कांही दिवसानी (सन १९७८) माझे रजेवर गावी जाण्याचे ठरविले. चार मुले कॉलेजमध्ये शिकत असता आर्थिक परिस्थिती बेताचीच असल्यामुळे १२ वर्षे गावी जाणे झाले नाही. घर नादुरूस्त होऊन, माझी खोली पडून साफ जमीनदोस्त झाली. आमच्या पुढे रहाण्याचा मोठा प्रश्न उभा होता. मी मंडळीला म्हटले. माझा जन्म व बालपण इथेच गेले असल्यामुळे कोणीतरी आपुलकीने रहायला जागा देण्याचे नाकारणार नाही. घाबरण्याचे कारण नाही. आम्ही बोटीने निघालो होतो व पहाटे ४ वाजता मालवणला पोहोचलो. पहाटे भाडोत्र्याच्या खोलीत झोपलो. सकाळी घराच्या बाहेर उभा असता शेजारचे ओळखीचे असे एक गृहस्थ मला म्हणाले "बाबा तुझी रहाण्याची सोय आमच्याकडे केली आहे. जमीन सारवून ठेवली आहे. आंघोळ करून आमच्याकडे चहाला सुद्धा ये. आम्ही त्यांच्याकडे गेलो त्यांची बायको सायंकाळी म्हणाली, "साईबाबा २-३ दिवसापूर्वी म्हणाले होते की मुंबईहून माझा एक भाऊ तुझ्याकडे रहायला येणार आहे. त्याच्याबरोबर एक माऊली असेल त्याला जागा दे नाही म्हणू नकोस. या गोष्टीचा तिला मागाहून उलगडा झाला.

परमेश्वर प्रत्येक अणुरेणूत आहे. मानवप्राणी, पशूपक्षी, जनावरे यांच्यात आहे आपल्या मनातील भावना, विचार व कार्य सर्व त्याला समजते. आपण अडचणीत असतां त्याची आठवण केल्यावर तो मदतीला धावून येतो. याचे प्रात्यक्षिक दाखविले ते इथे देत आहे.

बाबांच्या घरापासून (एक तरुण ब्रम्हचारी ज्यांच्या अंगात बाबा संचारत असत) कांही अंतरावर रहाणाऱ्या एका बाईने बाबांना आपल्या घरी येण्याची विनंती केली. बाबांनी विनंती मान्य केली व म्हणाले मी तुझ्याकडे अवश्य येईन हो. बाब बरेच दिवस आले नाहीत म्हणून ती म्हणाली बाबा तुम्ही माझ्याकडे येण्याचे कबूल केले होते ना, तुम्ही आले नाहीत. बाबा म्हणाले, "मी तुझ्याकडे आलो होतो त्यावेळी तू शेजारणीशी बोलत बसली होतीस "बाजारात ताजे बांगडे आले आसत रुपयाक चार, लवकर जावक होया नायतर खपून जातले" मेल्या तुझी टरटर कशाक जा कसो" असे म्हणून मला हाकलले. बाई म्हणाली, बाबा माफ करा चुकले माझे"

आम्ही मालवणहून परत मुंबईला यावयास निघालो. बाबा म्हणाले आंगण्याची जत्रा केल्याशिवाय जाऊ नका. पण आम्ही रजा संपल्यामुळे मुंबईस निघालो. बोटीचे तिकीट माझ्या? मित्राने दिले. समुद्र शांत होता. आम्ही पडावात बसलो आणि येवढ्यात जोरदार वादळ सुरू झाले. परिस्थिती एवढी आली की यांत्रिक पडावाला बांधलेला आमचा पडाव सुटून भरकटला व आंतील बायका मुले खलाशी वगैरेनी आरडाओरडा करायला सुरुवात केली. कांही लोकानी माझे पाय पकडून ठेवले. मला मात्र कसलीच भिती वाटली नाही. मोठ्या प्रयासाने खलाशानी पडाव बोटीला बांधला व आम्ही मालवणहून थेट मुंबईला आलो. बाबानींच सर्वांना या संकटातून वाचवले. ●

देव भाव भक्तीचा भुकेला

— लक्ष्मण बापूराव रापतवार
रिटायर्ड ड्राफ्समन जिल्ला नांदेड

भाऊ कबर हा संत गजानन महाराजांचा निसीःम भक्त. त्याच्या वडीलाचा अकोल्यात सराफीचा धंदा होता. भाऊ हैद्राबादेत मेडिकल कॉलेज मध्ये शिकत होता. सुट्टीत तो अकोल्यास आला. त्याच्या मनात महाराजांस भोजन घेऊन शेगावी जाण्याचा होता. परंतु आई नसल्यामुळे तो उदास होऊन बसला. त्याचा चेहरा उदासीन झालेला पाहून त्याची भावजय "नानी"ने कारण विचारले. भावजय आईसमान असते तिला कोणतीही गोष्ट लपवू नये आज तू उदासीन का दिसतो ते मला सांगावे तेव्हा भाऊ कवरने आपले मनोगत व्यक्त केले. नानीने लवकर लवकर स्वयंपाक करून ज्वारीच्या भाकरी, अंबाड्याची भाजी, बेसन, कांदा, मिरची बांधून शिदोरी दिराजवळ दिली.

भाऊ लगबगीने अकोला स्टेशनवर आला परंतु त्याच्या पाच मिनीट अगोदरच गाडी निघून गेली. भाऊचे उत्साही मन हिरमुसले तो खिन्न झाला. त्याच्या डोळ्यात आश्रू भरून आले. दुसरी गाडी येईपर्यंत तो उपाशीच स्टेशनावर बसून राहिला. नाना तऱ्हेचे विचार त्याच्या मनात येऊ लागले. दुसरी गाडी येण्यास तीन तासाचा अवकाश होता. सद्गुरुने आपला आव्हेर केला असे त्याच्या मनास टोचू लागले. तो रडतच राहिला.

इकडे शेगावात भक्तांनी गजानन महाराजांची दुपारची आरती केली व नाना पक्वानाची ताटे नैवेद्य आणून ठेवली. महाराजांनी एकही नैवेद्यास हात लावला नाही. भक्तांनी आग्रह केला तेव्हा महाराज म्हणाले आज मी चौथ्या प्रहरी भोजन करील. महाराजाने नैवेद्याचा स्वीकार न केल्यामुळे सर्वजण उपाशीच राहिले. तीन तासानंतर गाडीने भाऊ कवर उतरला व शिदोरी घेऊन धावतच महाराजांजवळ आला. महाराज हसून त्यास म्हणाले हीच आमंत्रण देण्याची तुझी रीत आहे का मला तुझ्या भाकरी करता आतापर्यंत उपाशीच रहावे लागले. आण लवकर शिदोरी दे, म्हणून महाराजानी दोन भाकरी अंबाड्याच्या भाजी बरोबर खाल्ल्या व एका भाकरीचा प्रसाद सर्व भक्त मंडळीस वाटला. भाऊ कवरचे मनोगत पूर्ण झाले होते. त्याने साष्टांग दंडवत घातले व डोळ्यातून आनंद अश्रू वाहू लागले. इतर सर्व भक्तगण आश्चर्यचकीत झाले. पक्वानानी व मिठाईने ताटे भरलेले होते परंतु महाराजाने त्यास स्पर्श सुद्धा केला नाही व भाऊ कवरच्या भाकरी करता उपाशी राहिले. त्या ज्वारीच्या भाकरीत भक्ती श्रद्धा भरलेली होती. -तर नैवेद्यात त्याचा अभाव होता हेच खरे.

श्रीकृष्णाचे सुदामाचे पोहे आवडले तर प्रभू रामचंद्रांना शबरीने उष्टी बोरे खाऊ घातली, व त्यांनी ती आनंदाने खाल्ली कारण भक्तीभावाची गोडी भरलेली होती.

त्याचप्रमाणे शिरडीत तात्या गणपत कोते पाटील याची आई बायजा बाईने दोन प्रहात दोन दोन कोस जंगलात भटकत फिरावे व एखाद्या ओढ्याच्या ठिकाणी झुडपात ध्यानमग्न स्थितीत शांतपणे बसलेल्या बाबांच्या पुढे केळीच्या पानात डोक्यावरची टोपली

खाली उतरून भाजी, भाकर , कांदा आग्रह करून खाऊ घालावे. बायजाबाईची चिकाटी आणि भक्ती खरोखरच कौतुकास्पद होती. बाबानी अन्न ग्रहण केल्याशिवाय स्वतः भोजन करावयाचे नाही हा नियम तिने मरेपर्यंत पाळला. ती व तिचा मुलगा दोघे ही बाबास देव म्हणूनच समजत त्याचे फळही बायजाबाई व तात्या कोते यांना मिळाले व ते मोक्षपदास पोहचले.

इ.स. १९१० नंतर चांदोरकरांच्या प्रचारामुळे व दासगणूच्या कीर्तनाने साईबाबांची किर्ती चोहोकडे पसरली व दर्शनाकरता भक्तांची रीघ लागू लागली. पूजा, अर्चा, नानातऱ्हेच्या पक्वानाचे नैवेद्य लोक दाखवू लागले. परंतु भक्ताचा भाव पाहून साईबाबा प्रसाद म्हणून अगदी लहान वस्तू देखील अत्यंत प्रेमाने मागून खात होते. तर्खडाच्या पत्नीने पुंदरेबाई बरोबर दोन वांगी मुंबईहून शिर्डीस पाठविली व एकाचे भरीत व दुसऱ्या वांग्याच्या कचऱ्या तळून देण्याची विनंती केली. पुरंदरे बाईने भरीत करून नैवेद्याचे ताट नेले तेव्हा बाबा म्हणाले कचऱ्या कुठे आहेत. बाबा सर्वज्ञ होते पुंदरे बाईनी ताबडतोब कचऱ्या तळून आणून ठेवल्या त्या बाबानी प्रेमाने खाल्ल्या. तसेच तर्खडबाईने गोविंद बरोबर पेढा पाठवला होता व तोही त्याने द्यावयाचा विसरला बाबानी मला दिलेला पेढा कोठे आहे म्हणताच गोविंदाने बिऱ्हाडी जाऊन पळतच बाबाच्या हातावर ठेवला बाबानी तो पेढा एकाच घासात खाऊन टाकला. खापर्डे साईबाबाचे परमभक्त ते पत्नीसह सात महीने शिर्डीत येऊन बाबाची सेवा करीत राहिले. खापर्डे यांची पत्नी बाबाने नैवेद्य स्वीकारल्याशिवाय अन्नग्रहण करीत नसत. एके दिवशी बाबांनी नैवेद्याची सर्व ताटे सोडून खापर्डे बाईचे ताट ओढून घेतले व आस्तीन्या वर करून मांजा, शिरापुरी, भात, वरण, पापड वगैरे सर्वच खाऊन टाकले. खापर्डे बाईच्या मनास त्या वेळी जो आनंद झाला त्याचे काय वर्णन करावे.

लक्ष्मीचंदाने आणलेले पेरू, बाबानी आनंदाने खाल्ले. बऱ्हाणपूरात एका बाईस स्वप्नात खिचडी खाऊ घालण्याचा दृष्टांत झाला. तिचा पती टपालखात्यात ऑफिसर होता त्याची बदली अकोल्यास आल्यावर दोघेही शिर्डीस दर्शनास आले. ती बाई खिचडीचा नैवेद्य दाखवावा म्हणून उतावीळ होती. नाना तऱ्हेचे लोकांचे पक्वानाचे पंधरा ताट येत होते. शेवटी तिला राहवले नाही व पंधरा दिवस वाट पाहून ती पंधराव्या दिवशी बाबाची भोजनाची पंगत बसली असता पडदा सारून खिचडीचे ताट पुढे केले. बाबानीही फार आतुरतेने ते ताट घेतले व आज खिचडीही खायेंगे म्हणून संपूर्ण ताट रिकामे केले. त्या बाईस आनंदी आनंद झाला. कोण्या भक्ताने पाठवलेल्या वाल पापडीच्या शेंगाच खाल्ल्या. लक्ष्मीबाई शिंदे अती श्रद्धाळू शिर्डीतच राहत होती. तिने आणलेले शेवायाचे ताट ओढून बाबानी खाऊन टाकले व तिचे मनोरथ पूर्ण केले.

साईबाबा परमेश्वराचे अवतार त्यांना पदार्थाची रूची अथवा गोडी नको होती. त्यात भक्ती श्रद्धेची गोडी हवी होती व ते ओळखूनच बाबा खऱ्या भक्ताचे मनोरथ पूर्ण करीत असत, व आताही करतात. जया मनी जैसा भाव। तया तैसा अनुभव। आता ही लोकाना येतच आहे म्हणून दिवसेंदिवस भक्तांची संख्या वाढत आहे.

शिरडी वृत्त
माहे — ऑक्टोबर १९८५

या महिन्यात श्री साईबाबांचा पुण्यतिथी उत्सव आल्याने बाहेरगांवचे साईभक्तांची गर्दी जास्त प्रमाणात होती.

दसरा उत्सव १ ला दिवस - सोमवार दि. २१.१०.८५ रोजी पहाटे ५ वा. मंदिर उघडल्यावर ५.१५ वा. काकडआरती झाली. आरती संपल्यानंतर ६ वा. श्रींच्या फोटोची व पोथीची मिरवणूक समाधी मंदिरातून गुरुस्थानमार्गे द्वारकामाईत आली. त्या ठिकाणी साई सच्चरित अध्यायवाचनास सुरवात झाली. सकाळी ६.३० वा. श्रींचे स्नान झाल्यानंतर नित्यकार्यक्रमा व्यतिरिक्त दुपारी ४ ते ६ ह.भ.प. सौ. सरोज बर्डे, मुंबई यांचे कीर्तन झाले. सायंकाळी धुपारती झाल्यानंतर ७.३० ते ९.०० व ११.३० ते पुढे श्री. अनंत एस. दामले मुंबई यांचा गायनाचा कार्यक्रम झाला. रात्रौ ९.१५ ते ११.१५ पर्यंत श्रींच्या पालखीची मिरवणूक निघाली. मिरवणूक वाद्यांच्या गजरात फिरून आल्यानंतर शेजारती झाली.

उत्सवाचा मुख्य दिवस - मंगळवार दि. २२.१०.८५, पहाटे ५ वा. मंदिर उघडल्यावर ५.१५ वा. काकड आरती सुरू झाली. ६ वा. श्रींच्या फोटोची व पोथीची मिरवणूक द्वारकामाईतून निघून गुरुस्थानमार्गे समाधी मंदिरात आली. नित्यकार्यक्रमा व्यतिरिक्त ९ वा. भिक्षा झोळी कार्यक्रम सुरू झाला. संस्थान विश्वस्तांसाठी १० व साई भक्तांसाठी २० झोळ्या ठेवण्यात आल्या होत्या. विश्वस्तांनी आपसात ठरवून झोळ्या घेतल्या व भक्तांसाठी, झोळी घेऊ इच्छिणाऱ्या भक्तांची नावे नोंदवून सोडत पद्धतीने २० भाग्यवान भक्त निवडण्यात आले. त्यांना मंदिर प्रमुख श्री. वि.वि. बागवे यांनी त्यांची नावे नोंदवून झोळ्या दिल्या. शिर्डी गावात घरोघर भिक्षेसाठी गेल्यावर सुवासिनींनी श्रींच्या निशाणाची पूजा आरती करून भिक्षा झोळीत गहू, ज्वारी, बाजरी, तांदूळ, फळे, नारळ, पैसे अशी भिक्षा यथाशक्ती अर्पण करून प्रसाद घेतला. झोळी कार्यक्रम संपल्यानंतर धान्य संस्थानमध्ये नोंद करून जमा केल्यावर झोळ्या मंदिर प्रमुखाकडे जमा केल्या. सकाळी १०.३० ते १२.०० ह.भ.प. सौ. सरोज बर्डे, मुंबई, यांचे श्री साईबाबा पुण्यतिथी आख्यान कीर्तन झाले. त्यानंतर मध्यान्ह आरती झाली. व तीर्थप्रसाद वाटण्यात आला.

दुपारी १ ते ३.०० वाजेपर्यंत श्रींचा आराधना कार्यक्रम झाला. ब्राम्हणांना धोतर उपरणे, सुवासिनींना खण व सेवेकऱ्याना धोतरजोडी व कपडे देण्यात आले. सायंकाळी ५ वा. सिमोल्लंघन मिरवणूक वाजतगाजत खंडोबाचे देवळाजवळ गेली. त्या ठिकाणी श्रींचे निशाणाची व शमीची पूजा झाल्यानंतर सोने लुटण्याचा कार्यक्रम झाला. त्यानंतर उपस्थित साईभक्तानी खंडोबा देवाचे दर्शन घेतले व मिरवणूक परत येतेवेळी गावातील सर्व मंदिरात जाऊन देवतांचे दर्शन घेतले.

रात्रौ ९.१५ ते १२.०० पर्यंत श्रींच्या रथाची गावातून भव्य मिरवणूक निघाली होती. मिरवणुकीला श्रीकृष्ण बॅण्डपथक, मुंबई अग्रभागी होते. सनई, चौघडा, डफ व राहाता येथील बॅण्डपथक बरोबर होते. साईभक्तांचे भजन, गायन, वादन, कार्यक्रम झाले.

श्री. रघुनाथ बाबूराव सांडभोर, सिने-कलाकार पुणे यांचा भारूड कार्यक्रम झाला. ग्रामस्थांनी गारूड-भारूड कार्यक्रमात भाग घेतला. रथाची मिरवणूक रात्री १२.०० वा. समाधी मंदिरात आली. व भक्तांनी कलाकारांचे गायनाचे कार्यक्रमात भाग घेतला. रात्रभर हजेऱ्या झाल्या. श्रींच्या दर्शनासाठी मंदिर रात्रभर खुले होते.

दसरा उत्सव ३ रा दिवस — शेवटचा दिवस बुधवार दि. २३.१०.८५, पहाटे ६ वा. श्रींचे मंगल स्थान झाले. गुरुस्थान ठिकाणी सकाळी ७.३० ते ८.३० रुद्राभिषेक झाला. नित्य कार्यक्रमाव्यतिरिक्त सकाळी १०.३० ते १२.०० ह.भ.प. सौ. सरोज बर्डे मुंबई यांचे कालाकीर्तन झाले. दहीहंडी कार्यक्रम झाल्यावर मध्यान्ह आरती झाली व तीर्थप्रसाद वाटण्यात आला. धुपारतीनंतर रात्रौ ७.३० ते १०.०० पर्यंत कु. कीर्ती शिलेदार पुणे यांचे गायनाचा कार्यक्रम झाला. १० वा. शेजारती झाली. शेजारती नंतर मंदिराबाहेर शांती निवासजवळ स्टेजवर "घराबाहेर" हे तीन अंकी नाटक नाट्य रसिक संच शिर्डी यांनी सादर केले. व उत्सव समाप्त झाला.

कोजागिरी पौर्णिमा — रविवार दि. २७.१०.८५ रोजी रात्रौ ८.०० ते १०.०० कलाकारांची हजेरी, १० ते ११.०० कीर्तन, कार्यक्रम कै. डॉ. के.बी. गव्हाणकर आणि पार्टी, कुर्ला मुंबई यानी केला. रात्रौ १२.०० श्रीसाईबाबांची पूजा पुरोहीत यांनी व चंद्रपूजा कार्यक्रम मा. कार्यकारी अधिकारी श्री. रा.द. बन्ने साहेब यांचे हस्ते झाला. १२.०० वा. शेजारती झाल्यानंतर मंदिर बंद झाले. उपस्थित भक्तमंडळीना दूध, पोहे वगैरे प्रसाद वाटण्यात आला. मंदिराबाहेर शांतीनिवासजवळ स्टेजवर रात्रौ १२.३० ते सकाळी ६ वाजेपर्यंत डॉ. के.बी. गव्हाणकर आणि पार्टीतील सहकाऱ्यांनी "गाढवाचे लग्न" हा लोकनाट्य कार्यक्रम सादर केला.

या महिन्यात कलाकारांनी खालीलप्रमाणे हजेरी दिली.

कीर्तन :- १) ह.भ.प. गजानन महाराज कराडकर, नरसिंगपूर (सांगली)

२) ह.भ.प. सौ. सरोज बर्डे, मुंबई.

३) ह.भ.प. सौ. पद्मजा सहस्त्रबुद्धे, घाटकोपर.

४) ह.भ.प. श्री. लक्ष्मण आनंदा मिरजकर, इस्लामपूर.

प्रवचन :- ह.भ.प. श्री. लक्ष्मण महाराज वाकचौरे, शिर्डी. भजन, गायन, वादन, नृत्य, नाट्य इ. १) श्री. रतनलाल शर्मा, नागपूर. २) श्री. काशीनाथ महादेव परब, मुंबई. ३) सौ. आसावरी वायकूळ, मुंबई. ४) श्री सत्य साई सेवा समिती श्रीकाळहस्ती (आं.प्र.). ५) श्री. अजित कडकडे, सांताक्रुझ. ६) श्री. जगदिश मयेकर, मुंबई. ७) श्री. दत्ताराम रामकृष्ण जोगदंडे, मुंबई. ८) श्री. कृष्णाचार्य, मुंबई. ९) श्री. सदानंद वासुदेव कुळकर. १०) श्री. गोपाळ सुर्वे, मुंबई. ११) श्री. रामजान शहनाई पार्टी, जबलपूर. १२) श्री. श्रीराम व्ही. सातर्डेकर, परेल. १३) डॉ. एम. के. कीर्तीकर, मुंबई. १४) श्री. अनंत शंकर दामले, मुंबई. १५) सौ. सुशीला अनंत दामले. १६) श्री. अनंत के. थत्ते. १७) श्री. भारत अनंत दामले. १८) श्री. बाबूराव कुलकर्णी. १९) श्री. अनंत राणे, मुंबई. २०) श्री. गंगाधर धोंडीबा जाधव, पुणे. २१) श्री. भोलानाथ रामनाथ

मेळ, मुंबई. २२) श्री. नारायण क्षीरसागर, चिकलठाणा. २३) श्री. रघुनाथ बाबूराव डंभोर, पुणे. २४) श्री. संजय विठ्ठल माडीवाले, राजगुरूनगर. २५) सौ. शरयू साईदास मराठे, शिर्डी. २६) श्री. दौलतभाई शर्मा, बोरीवली. २७) श्री. शाहू भोसले, भायखळा. २८) श्री. नंदकिशोर पुरोहित, बांद्रा. २९) श्री. सुरेश दीपाजी बांदरे, परेल. ३०) श्री. राकेश मधूर, मैनपूरी. ३१) ज्ञानोबा तात्या वाडेकर, शिरडी. ३२) श्री. सुभाष पु. बावकर, भांडूप. ३३) कुमार भरत नटवर, विसुते, शिर्डी. ३४) कु. शेखर नटवर विसुते, शिर्डी. ३५) श्री. हरकचंद चंद्रभान रुणवाल, आलेगांव. ३६) श्री. दत्तात्रय विठ्ठल घाग, घाटकोपर. ३७) श्री. ए.आर. गुरव, कोपरगांव. ३८) श्री. नाना गोविंद गवते, विटावा. ३९) श्री. किशोर लक्ष्मण प्रभू, मुंबई. ४०) श्री. सी.व्ही. प्रसाद, हैद्राबाद. ४१) श्री. विद्युत विष्णू नायक, मुंबई. ४२) श्री. अशोक चिंतामण राऊत, मुंबई. ४३) श्रीमती मधू सक्सेना, मेठापूरी. ४४) श्री. विश्वास पंडीत जोशी, खेड. ४५) श्री. रावसाहेब देशमुख, नाशिक. ४६) श्री. जे.सी. कोहली, शिर्डी. ४७) श्रीमती व्ही. गणेश अय्यर, मालाड. ४८) श्री. नामदेव नागू भोईर, नवघर. ४९) श्री. रामकृष्ण सखाराम सालकर, कोपरगांव. ५०) श्री. बी.एन. कुलकर्णी, वैजापूर. ५१) श्री. पुंजाबा भाऊराव दवंगे, कोळेगांव. ५२) श्री. मोहन शिवराम दिनकर, सर्जपुरा. ५३) श्री. शेख नबाब उमरपटेल, अस्तगांव. ५४) श्री. अशोक राजाराम परब, कणकवली. ५५) श्री. नारायण शामराव राऊत, आपनी. ५६) श्री. वसंतरावर दामोदर रासने, पुणे. ५७) श्री. रघुवीर शांताराम मिराणे. ५८) श्री. प्रमोद बर्डे, मुंबई. ५९) श्री. फारुख सय्यद हलीप, शिर्डी. ६०) हुसेन इस्माईल शेख, शिर्डी. ६१) श्री. विजय पुंडलीक बांदेकर, शिर्डी. ६२) श्री. अरविंद बाबूराव पवार, मुंबई. ६३) श्री. वसंत शेवलकर, खामगाव. ६४) श्री. के. गोपाळ शेट्टी, साकरवाडी. ६५) श्री. हीरूभाई पटेल, साकरवाडी. ६६) श्री. टी.बी. चौधरी, अहमदनगर. ६७) श्री. ए.एस. थेटे, अहमदनगर. ६८) श्री. गो.रा. आबोडकर, लक्ष्मीवाडी. ६९) सौ. अनुराधा शामराव पिंपळगावकर, पुणे. ७०) कु. कीर्ती शिलेदार, पुणे. ७१) सौ. जयमाला शिलेदार. ७२) श्री. जयराम शिलेदार. ७३) श्री. हेमकांत नावडीकर ७४) नाट्य रसिक संघ शिर्डी निर्माता भास्करराव गोंदकर सर. ७५) श्री. शांताराम मिराणे-दिग्दर्शक. ७६) श्री श्रीकृष्ण सेवा मंडळ, श्री. सदानंद विठ्ठल दळवी, मॅनेजर परेल. ७७) श्री. विवेक यादवराव मुळे, मुंबई. ७८) श्री. विलास बळवंतराव परळकर, मुंबई ७९) श्री. विलास राजाराम महाडिक, दादर. ८०) श्री. प्रदीप रासने, अहमदनगर. ८१) श्री.शशीकांत ए. दळवी. ८२) श्री. सतीश ना. राव, मुंबई. ८३) श्री. वसंतराव जोशी. ८४) श्री.बारकू (मारुती) मांडवकर. ८५) श्री. सुरेश अंजर्लेकर. ८६) श्री. नरेश नाईक. ८७) श्री.राजेंद्र राऊळ. ८८) सुनील साळवी. ८९) श्री. मुरलीधर महाराज देशमुख, शिर्डी. ९०) श्री.माणिक साळी, शिर्डी. ९१) श्री. शांताराम मिराणे, शिर्डी. ९२) श्री. मधुकर निवृत्ती भालेराव, शिर्डी. ९३) श्री. बारावकर काका. ९४) श्री. चतुर्धन नागरे. ९५) श्री. रघुनाथ नागरे, शिर्डी. ९६) श्री. गुलजार भजन मंडळी, हैद्राबाद. ९७) श्री. महेश हि. सावर्डेकर. ९८) श्री. सुरेश बाबूराव ठूमकर, पुणे. ९९) श्री. राजेंद्र

हरीभाऊ देशमुख, यवतमाळ. १००) श्री. सुभाष गणपत कवळीकर, पैठण, १०१) सौ. उज्ज्वला उमेश कुलकर्णी, दादर. १०२) श्री. रामदास पाटील, दादर, १०३) श्री. रमेश धनावडे. १०४) श्री.सुधाकर पवार. १०५) सौ. स्मीता नार्वेकर, बोरीवली. १०६) श्री. श्रीधर विडू. १०७) श्री.श्रीधर राणे. १०८) श्री. शशीकांत शंकर पुसाळकर, मुंबई दादर. १०९) अलका कृष्णराव सुर्वे, दादर. ११०) श्री. शाहीर सुखदेव कांबळे, मुंबई. १११) श्री. विनायक लाड. ११२) श्री. अनंत दत्ताराम पंचाळ, मुंबई ११३) श्री. रविंद्र पांचाळ. ११४) श्री. एकनाथ बोभाटे, मुंबई. ११५) श्री. विलास परब, मुंबई. ११६) श्री. दिपक मोरे, मुंबई. ११७) श्री.महेश लाड, मुंबई. ११८) श्री. संदीप पंचाळ. ११९) कु. ज्ञान प्रसन्नाबा जगन्नाथ, हैद्राबाद १२०) श्री. गोपाळ, चौरसीया, कलकत्ता.

* **हवा पाणी** - शिरडी येथील हवापाणी उत्तम असून रोगराई काही नाही.

****

शिरडी वृत्त

माहे — नोव्हेंबर १९८५

या महिन्यात श्री साईबाबांचे दर्शनासाठी बाहेरगावची भक्तमंडळी बरीच आली होती. काही कलाकारांनी श्रींच्या पुढे हजेरी दिली ती खालील प्रमाणे —

कीर्तन :- श्री. मधुकर गणेश सूर्यवंशी, संस्थानगवई, कीर्तनकार - प्रवचनकार यांची कीर्तने एकादशी व महत्वाचे दिवशी झाली.

प्रवचन :- १) ह.भ.प. लक्ष्मण वाकचौरे, शिर्डी.
२) ह.भ.प. विठ्ठल बाबाजी महाराज हैद्राबाद.

भजन, गायन, वादन इ. :- १) श्री. रमणभाई बडोदा. २) श्री. आदिमाया शक्ती, शेगांव. ३) श्री. बाबूराव गोदुजी डोके, कामठी. ४) श्री. तुकाराम दैठणकर, पुणे, ५) श्री. मोहन दैठणकर. ६) श्री. अशोक माधव दैठणकर. ७) श्री. पी. अंजय्या ८) श्री. एस. साईनाथ. ९) श्री. एस. शैलेंद्र कुमार. १०) श्री. एस. कल्पना विश्वनाथ, मारस्पल्ली. ११) श्री. राजेश नागजे, नासिक. १२) श्री. चंद्रकांत कामत, पुणे, १३) श्री.प्रभाकर दिनकर भैलूमे, अहमदनगर. १४) श्री. अनुराग श्रीवास्तव, मुंबई, १५) श्री. भक्त संगम, मुलुंड. १६) श्री. राजन कुमार, सायन. १७) श्री. अनिल पगारे, मुंबई. १८) श्री. मनमोहन कुंभारे, चंद्रपूर १९) श्री. किशोरबाबा जाधव, अचलेश्वर २०) श्री. वसंतराव पाडणेकर, मुंबई. २१) श्री. मोहन शिरोडकर, मुंबई. २२) श्री. विश्वनाथ शिरोडकर, मुंबई. २३) कु. वंदना शिरोडकर, मुंबई. २४) कुमार तिलक टिकू, मुंबई. २५) श्रीमती चंद्राबेन भाटे, मुंबई. २६) ब्रम्हानंद भजनी मंडळ, हैद्राबाद. २७) श्री.नारायण बाबा, पनवेल. २८) श्री. शिवलिंगम, मुंबई. २९) श्री. प्रगती बॅण्डपथक, मुंबई. ३०) सौ. आसावरी वायकूळ, घाटकोपर. ३१) निनाद वायकूळ. ३२) साईनाथ भजनी मंडळ, शिर्डी. ३३) कु. लता नारायण रानेट, बोरीवली. ३४) श्री. पांडूरंग वामन

भोसले, परेल. ३५) सौ. मीना लागू, पुणे. ३६) कु. अरुणा महादेव लागू. ३७) कु. मंजिरी भालचंद्र कर्वे, पुणे. ३८) राजकुमार रिजवी, अंधेरी.

कार्तिकी एकादशी - सालाबाद प्रमाणे कार्तिकी एकादशी निमित्त शनिवार दि. २३.११.८५ रोजी रात्रौ श्रींच्या पालखीची मिरवणूक गावातून मिरवून आल्यानंतर ११.०० वा. शेजारती झाली.

तुळशी विवाह - रविवार दि. २४.१२.८५ रोजी सालाबाद प्रमाणे श्रींचे द्वारकामाईत तुळशीविवाह कार्यक्रम संपन्न झाला. संस्थान कर्मचारी व साईभक्त मोठ्या संख्येने उपस्थित होते. मुलांनी फटाके, भुईनळे वाजवून आनंद व्यक्त केला.

हवापाणी - शिरडी येथील हवापाणी उत्तम असून रोगराई काही नाही, थंडीचे प्रमाण वाढले आहे.

****

"स्मरा निरंतर नाम श्री साईंचे"

साई निरंतर नाम श्री साईंचे, जेणें रिद्धिसिद्धि येती घरीं ।।धृ. ।।

साईनाम गोड "श्री साई समर्थ"
हरवोनी अमृता पैज जिंके।
याची नाम मात्रें कैक ते पतित
गेले हो तरत भव सागरी ।।१ ।।

या नामाची गोडी आहे हो अवीट
चाखोनीया नीट पहा तरी।
साईनाम स्मरणे चित्त होई शांत
दुःख व्याधी खंत जाती दुरी ।।२ ।।

नाम संकीर्तन साईंचे कराल
प्रसन्न होतील साईनाथ।
प्रसन्न होताची श्री साईनाथ
मनिचा भावार्थ पूर्ण करी ।।३ ।।

"ॐ साई समर्थ, श्री साई समर्थ"
हा मंत्र हो सार्थ जीवन करी
"नाथ प्रभू" म्हणे धन्य ते नर-नारी
मंत्र हा जयांच्या जिव्हेवरी ।।४ ।।

— श्री द्वारकानाथ साबाजी प्रभू दाभोलकर
५१/६ साईनाथ सोसायटी, सांताक्रूझ

घोषणा

श्री साईलीला मासिकाच्या मालकीबद्दल व अन्य तपशीलाबद्दल दरवर्षी फेब्रुवारीनंतरच्या पहिल्या अंकात प्रसिद्ध करावयाची घोषणा.

१ प्रकाशनाचे स्थळ	—	साई निकेतन ८०४ बी डॉ. आंबेडकर मार्ग, दादर, मुंबई ४०० ०१४.
२ प्रकाशनाचा कालावधी	—	मासिक
३ मुद्रकाचे नाव	—	श्री. एम. डी. राजन,
राष्ट्रीयत्व	—	भारतीय
पत्ता	—	गीता ऑफसेट, बी - २३, रॉयल इंडस्ट्रियल इस्टेट, नायगाव, क्रॉस रोड, वडाळा, मुंबई ४०० ०३१.
४ प्रकाशकाचे नाव	—	श्री. रा. द. बन्ने
राष्ट्रीयत्व	—	भारतीय
पत्ता	—	साई निकेतन ८०४ बी, डॉ. आंबेडकर मार्ग, दादर, मुंबई ४०० ०१४.
५ संपादकाचे नाव	—	श्री. रा. द. बन्ने
राष्ट्रीयत्व	—	भारतीय
६ हे पत्र ज्यांच्या मालकीचे आहे त्यांचे व १ टक्क्याहून अधिक भांडवल धारण करणारे भाग-धारक किंवा भागदार यांची नावे व पत्ते	—	श्री साईबाबा संस्थान शिरडी (धार्मिक व चॅरिटेबल संस्था)

मी, श्री. रा. द. बन्ने यानुसार असे घोषित करतो की वरील तपशील माझ्या माहितीप्रमाणे व समजुतीप्रमाणे सत्य आहे.

श्री. रा. द. बन्ने
(प्रकाशकाची सही)
कार्यकारी अधिकारी

श्री साईबाबा संस्थान, शिरडी
श्री साईबाबा संस्थान प्रकाशित पुस्तकांची यादी

अनु. पुस्तकाचे नांव	भाषा	किंमत	पॅकिंग व पोस्टेज
१. श्री साई चरित्र	मराठी	३४-५०	६-००
२. —''—	इंग्रजी	२०-००	४-२५
३. —''—	हिन्दी	१६-००	४-२५
४. —''—	कन्नड	१०-००	४-००
५. —''—	तेलगू	१४-५०	५-२५
६. —''—	तामीळ	१२-००	४-५०
७. —''—	सिंधी	२२-००	४-५०
८. गुजराथी पोथी	गुजराथी	३१-००	६-००
९. श्री साईलिलांमृत	मराठी	७-५०	४-००
१०. —''—	गुजराथी	४-२५	४-००
११. अवतार व कार्य	मराठी	६-५०	४-००
१२. स्तवन मंजिरी	मराठी	०-३०	३-५०
१३. —''—	गुजराथी	०-३०	३-५०
१४. सगूणोपासना	मराठी	०-७०	३-५०
१५. चार अध्याय	मराठी	१-२५	३-५०
१६. सगूणोपासना	सिंधी	१-२५	३-५०
१७. सचित्र साईबाबा	इंग्रजी	३-४०	३-५०
१८. मुलांचे साईबाबा	मराठी	१-५०	३-५०
१९. —''—	इंग्रजी	२-००	३-५०
२०. —''—	तेलगू	२-५०	३-५०
२१. —''—	गुजराथी	१-५०	३-५०
२२. गाईड टू होली शिरडी	इंग्रजी	१-५०	३-५०
२३. —''—	मराठी	१-५०	३-५०
२४. —''—	गुजराथी	१-५०	३-५०
२५. तेलगु पुजाविधी	तेलगु	—	—
२६. रूद्राध्याय	मराठी	०-९०	३-५०
२७. साईबाबा ऑफ शिरडी बाय प्रधान	इंग्रजी	३-००	३-५०
२८. साईबाबा ऑफ शिरडी बाय. पी. भरूचा	इंग्रजी	६-५०	४-००

Regd. No. MH/BYE/26
LICENCE No. 19 Licence To Post Without Prepayment at Dadar Head Office, Bombay-14

SHRI SAI BABA PHOTOS

No.	Name of Photo	Size	Price Rs.	Regd. P. & Pac. Char. Rs.
1.	Ashirwad Photo	14" × 20"	1.85	3.50
2.	do	10" × 14"	1.15	3.50
3.	do	10" × 12"	1.50	3.50
4.	do	7" × 10"	0.60	3.50
5.	do	5½" × 6½"	0.35	3.50
6.	do	4" × 5"	0.30	3.50
7.	do	2" × 3"	0.20	3.50
8.	Baba Sitting on Stone (Col)	14" × 20"	1.85	3.50
9.	do (B & W)	14" × 20"	0.85	3.50
10.	Baba Sitting on Stone (Col)	3½" × 5½"	0.60	3.50
11.	Dwarkamai Photo (Col)	17" × 22"	5.75	3.50
12.	do	14" × 20"	1.60	3.50
13.	do	10" × 14"	1.25	3.50
14.	Statue Photo	13" × 9"	1.15	3.50
15.	do	8" × 6"	0.75	3.50
16.	do	4" × 2½"	0.10	3.50
17.	Camera Photo (Col)	9" × 12"	1.65	3.50
18.	Offset Photo	9" × 13"	1.50	3.50
19.	do	5" × 7"	0.40	3.50
20.	Baba Sitting on Stone (Blue)	9" × 12"	0.75	3.50
21.	Murthi Photo (Bust)	3¾" × 4½"	0.35	3.50

Publications & Photos Available at:-

1. Executive Officer Shri Sai Baba Sansthan, P.O. Shirdi, Tal. Kopargaon, Dist. Ahmednagar.
2. "Sai Niketan" 804-B, Dr. Ambedkar Road, Dadar, Bombay 400 014.

Printed by Shri R.D. Banne at Geeta Offset, B-23, Royal Indl. Estate, Naigaum Cross Road, Wadala, Bombay 400 031 and published by him at Sai Niketan, 804-B, Dr. Ambedkar Rd., Dadar, Bombay-14.

HRI

AI LEE

OFFICIAL ORGAN OF

श्रीसाईलीला
एप्रिल १९८६

श्री साईलीला

श्रीसाईबाबा संस्थान.
शिरडीचे अधिकृत मासिक

संपादक

श्री. रा. द. बन्ने

कार्यकारी अधिकारी श्रीसाईबाबा संस्थान शिरडी

: कार्यकारी संपादक :

श्री. सदानंद चेंदवणकर
(मराठी आवृत्ती)

श्री रामनवमी विशेषांक — वर्षारंभ अंक

६५ वे] [अंक १ ला

किंमत १ रुपया

दूरध्वनी ४१२२५६१

: कार्यालय :

'साईनिकेतन'', प्लॉट नं ८०४ बी, डॉ. आंबेडकर रोड, दादर, मुंबई-४०० ०१४.

वार्षिक वर्गणी रु. १०/- (ट.ख. सह) किरकोळ अंक १ रु. फक्त.

श्री साईबाबांच्या संदेशाचा विश्वभर प्रसार करणे
हे श्रीसाईलीलाचे मुख्य उद्दिष्ट आहे.

श्रीसाईवाक्सुधा

गुरू कथेची सत्संगति।
धरा उगवा संसार गुंती।
यांतचि तुमचें सार्थक निश्चितीं।
विकल्प चित्तीं न धरावा ॥१३४॥
सोडूनियां लाख चतुराई।
स्मरा निरंतर 'साई साई'।
'बेडा पार' होईल पाहीं।
संदेह कांही न धरावा ॥१३५॥
हे नाहीत माझे बोल।
असती साई मुखींचे सखोल।
मानूं नका हो हे फोल।
याचे ते तोल करूं नका ॥१३६॥
कुसंग तेथूनि सर्व खोटा।
तो महादु:खांचा वसौटा।
नकळतचि नेईल अव्हांटा।
देईल फांटा सौख्याला ॥१३७॥
एका साईनाथा वांचून।
अथवा एका सदगुरूवीण।
कुसंगाचें परिमार्जन।
करी आन कवण कीं ॥१३८॥

— श्रीसाईसच्चरित् अध्याय १० वा

सुविचार

जगी होई जे धन्य या रामनामें।
क्रियाभक्ति उपासना नित्य नेमें।
उदासीनता तत्वतां सार आहे।
सदासर्वदा मोकळी वृत्ति राहे॥

★

उपासनेला नित्यनेम पाहिजे, आळस, कंटाळा उपयोगी नाही. कारण उदासीनता हा गुण खरोखर साध्य करून घ्यावयाचा आहे. येथे उदासीनता म्हणजे तटस्थपणा नव्हे, तर कामना व कल्पना यांच्या ओढी-पासून मन सुटणे म्हणजे अनासक्तता असा अर्थ आहे. नाना विषयांनी जखडलेले मन त्यापासून अलग करणे म्हणजेच खरी उदासीनता होय. यामुळेच वृत्ती मोकळी राहते व मन परमार्थाला कार्यक्षम बनते.

या मासिकात प्रकाशित झालेल्या लेखातील मतांशी संपादक सहमत आहेतच असे नाही.

श्री साईलीला अनुक्रमणिका एप्रिल १९८६

क्रमांक	शिर्षक	लेखक-कवी नाव	पृष्ठ क्रमांक
१	संपादकीय	—	४
२	दे मज साईगीत	— श्री. रामदास पगारे	५
३	जीवनात आहे राम...	— श्री. वि. म. हटवार	६
४	बाबांचा सदुपदेश...	— डॉ. रा. सी. कापडी	८
५	साईशक्ती	— वैजु हुल्याळकर	११
६	साईनाथांचा शरणार्थी	— श्री. वि. बा. खेर	१२
७	महाराजांचे एकमेव मासिक श्रीसाईलीला	— साईनंद	१५
८	भक्तीची प्रेमगाथा	— श्री. बबन येरम	२२
९	भक्ताकडे बाबांचे मागणे	— श्री. चकोर आजगावकर	२३
१०	शिरडीचे रामायणाशी नाते	— श्री. बाळासाहेब नाडकर्णी	२४
११	शिरडीचे साईराजे	— श्री. विश्वनाथ चव्हाण	२६
१२	शिरडी दैनंदिनी	— साईनंद	२८
१३	श्री रामचरित मानस	— सौ. कुसुमताई जोग	३२
१४	साईभक्तीने मी साधले	— सौ. वासंती नांदेडकर	३४
१५	गीत साईनाथायन	— श्री. रा. दि. परांजपे	३५
१६	सिलेंडरचा स्फोट व श्री साई कृपा	— सौ. नीला पाटकर	४१
१७	शिरडीचे साईबाबा	— श्री. लक्ष्मण कुंभार	४२
१८	गोदाकाठचा राम	— डॉ. सुमन खानविलकर	४४
१९	दर्शन	— सौ. शकुंतला जगतकर	४७
२०	प्रार्थनेला प्रतिसाद	— सौ. निर्मला राजे	४८
२१	अजन्मा जन्मासी आला	— श्री. वां. वा भुतकर	४९
२२	बाल साईभक्तांसाठी श्रीराम कथा	— साईनंद	५१
२३	एम.एस.सी.ला प्रवेश बाबांमुळे	— श्री. हुद्दार शिवाजी गुंडू	५४
२४	श्री सदगुरु साईरामा	— कु. शालिनी देसाई	५५
२५	धनुर्धारी राम	— श्री. ग. दे. कुलकर्णी	५६
२६	राम जन्म	— श्री. भास्कर जोशी	५६
२७	श्री साईची अशी कृपा	— श्रीमती सुशिला बलसे	५७
२८	साई साई मुखी म्हणूं या	— राधाकृष्ण गुप्ता	५८
२९	साई राम	— श्री. अरविंद बारटक्के	५९
३०	साईराम म्हणजे प्रभू रामचंद्रच	— सौ. उषा अधिकारी	६०
३१	बाबांची कृपा	— श्री. सुनील महाजन	६३
३२	कै. डॉ. किर्तीकर	—	६४

– –

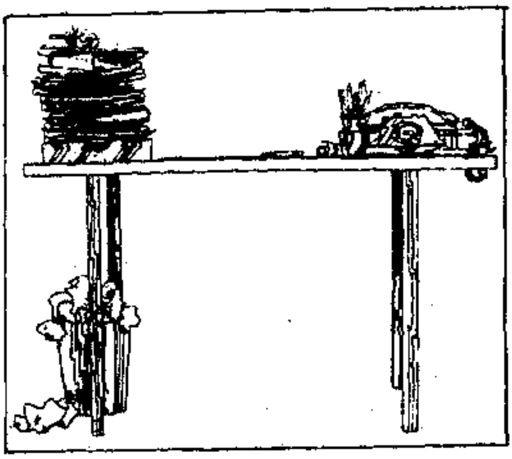

संपादकीय

श्रीसाईनाथांच्या रामजन्मोत्सवाचा अमृतमहोत्सव

**जिथे रामनामाचें गर्जन । फिरे तेथे विष्णुंचे सुदर्शन ।
कोटी विघ्नांचे निर्दाळण । दीन संरक्षण नाम हें ॥**

भगवान संत चूडामणी श्रीसाईबाबांच्या 'श्रीसाईलीला' मासिकाचा हा रामनवमी विशेषांक तुमच्या हाती देण्यात विशेष आनंद वाटत आहे. आणखीनही विशेष आनंदाची गोष्ट म्हणजे या अंकाने बाबांची आणि तुमची सर्वांची लाडकी श्रीसाईलीला ६५ व्या वर्षात प्रवेश करीत आहे. गेली ६४ वर्षे या मासिकाने श्रींची आणि त्यांच्या भक्तांची सेवा केली आणि एक विशिष्ट प्रकारचा दर्जा मराठी मासिकांच्या जगात प्राप्त केला आहे. मुंबईहून प्रकाशित होणाऱ्या सर्व मासिकात श्रीसाईलीला हे एक जुन्यातले जुने अध्यात्मिक क्षेत्रातले मराठी मासिक आहे ही लक्षात ठेवण्यासारखी गोष्ट आहे.

यंदा श्रीरामनवमी एप्रिलच्या मध्यास आली आहे. बाबांनी सुरू केलेला तीन दिवस चालणारा उत्सवही प्रतिवर्षाप्रमाणे साजरा होत आहे. रामजन्मोत्सव श्री बाबांनी सुरू केला. मोठ्या भक्तिभावाने त्यांनी हा उत्सव सुरू केला तो कशासाठी? पुण्यपुरुष भगवान श्रीरामचंद्रांचा आदर्श आपल्यापुढे सतत रहावा, त्या महान पुरुषाचे गुणगान आपल्याकडून व्हावे, आपल्या मनावर सुसंस्कार घडावेत. ज्या श्रेष्ठ गुणांच्या बळावर श्रीराम अजरामर झाले. त्या सद्गुणांचा सुगंध आम्ही लुटावा व आपले जीवन सुंदर बनवावे यासाठीच. रामनाम तारक, जीवन पोषक व जीवन मरणाच्या फेऱ्यातून आपला बचाव करणारे आहे. प्रत्येक हिंदू भारतवासीयांची प्रभूजीवर असीम श्रद्धा नि भक्ती आहे. त्या श्रद्धेवर गेली हजारो वर्षे आपण जगत आहोत व पुढेही त्याच श्रद्धेवर जगणार आहोत.

प्रभू रामचंद्रजींचे महात्म्य, त्यांची या भारत वर्षातील कर्तबगारी बाबांनीच बरोबर जाणली यात नवल ते कसले? जनता सुखी व्हावी, भारतात व जगात सर्वत्र आबादी आबाद, सुख समाधान व प्रेम भाव वाढत रहावा, घराघरातून आपल्या बंधू, भगिनी, माता, पिता इ. बद्दलचे प्रेम वाढते रहावे हीच तर बाबांची मनोमन मनिषा. त्यासाठीच तर त्यांनी आपला अवतार घेतला. रामनामाचे तारक व पोषक असे प्रचंड महत्व बाबांनीच ओळखले. जनमानसावरील रामनामाची पकड बाबा बरोबर ओळखून होते आणि म्हणूनच तर त्यांनी आपल्या हयातीत [illegible] परम पवित्र शिरडी भूमीत रामजन्मोत्सवाचा मोठा सुखद सोहळा सुरू केला. या उत्सवाचे महत्व आवर्जून त्यांनी कथन केले. आपल्या हयातीत चांगली सात-आठ वर्षे उत्सव स्वतः पाहिला; आणि सर्वांच्या कल्याणास कारणीभूत होणारा हा सुखद सोहळा, उत्सव आपल्या मागेही

अखंडीतपणे चालू रहावा याची व्यवस्था त्यांनी करून ठेवली. बाबांना रामनामाचे एवढे महत्व कां वाटले, या उत्सवाला त्यांनी अग्रपूजेचा मान का दिला हे जाणून घेणे प्रत्येकाचे, हर एक भक्ताचे कर्तव्य आहे. लोक कल्याणासंबंधीची बाबांची भावना आपण सर्वांनी लक्षात घेतली पाहिजे.

शिरडी पुण्यक्षेत्री श्री बाबांनी हा उत्सव शके १८३३ (इ.स. १९११) मध्ये सुरू केला. तेव्हा आता यंदा या उत्सवाला ७५ वर्षे पूर्ण होत आहेत. या उत्सवास यंदा अमृत महोत्सवी स्वरूप ही त्यांचीच कृपा होय; त्यांचीच प्रेरणा होय.

दे मज साईगीत

दीन दयाळू साई भक्तांचा सोयरा।
अन्त नको पाहू दे मज निवारा ॥धृ.॥
नसे साथ द्यावयास मज आज कोणी।
नित्य राहो ओठी भजन वाणी॥
तुच माझी नाव लाव पैल तिरा॥ १॥
देह माया उघडा व्यथा जाळती।
लागता आग वणव्याला सावली सरती॥
ऐसी मज स्थितीत साई दे थारा॥२॥
नको मज धन नको हे जग।
तुझ्या नामस्मरणात होऊ दे दंग॥
फुलू दे तुझ्या भक्तीचा फुलोरा॥३॥
येऊ दे किती वादळी संकटे।
तुझ्या भजनी स्थिती कधी न सुटे॥
रूक्ष वाळवंटी जीवनात वाहू दे झरा॥४॥
अमंगळ शब्द नको माझ्या तोंडी।
निंदा नालस्ती वाणी कानी न पाडी॥
ऐसी मज दे बुद्धी जग मानीत सारा॥५॥

— श्री. रामदास गजमल पगारे,
मु.पो. उमराण, ता. नवापूर
जि. धुळे

जीवनात आहे राम, मंत्र माझा साईराम

— श्री. वि. म. हटवार
१४९ रेशीमबाग,
नागपूर :- ९.

निराशेतून उद्‌गार निघताना, जीवनात राम नाही किंवा रस नाही. एक म्हणतो 'आता जगणे ही शिक्षा आहे. दुसरा म्हणतो जीवनात राम असण्याकरिता दिक्षा घेणार का? तिसरा म्हणतो पूर्वजन्मी पुण्य केले असेल म्हणून म्हातारपणी आरामात दिवस चालले आहेत. सगळ्याच माणसांचे दुःखाची जात एकच आहे पण फुलोरा भिन्न भासतो.

माणसाला मनाच्या आत डोकावून पहाण्यास शिकले पाहिजे. मनाच्या पोकळीत साईनाम भरा. आपले सत्यस्वरूप जाणण्याचा प्रयत्न करा. यातून मार्ग सापडेल.

शिरडीचे साई अवधूत सांप्रदायातीलल मौलिक रत्न, कृपाळू, सर्वसाक्षी आहेत. देहमुक्ती म्हणजेच मोक्षप्राप्ती. मुक्तीसाठी देहाचा संबंध विसर्जित होणे संकल्पित आहे. अशी देहभाव विसर्जित अवस्था म्हणजे परमहंस अवस्था, देह असून नसल्यासारखाच असतो.

श्रीसाईबाबा परमहंस अवधूत विभूती होते. त्यांच्या ठायी परमभक्ती ठेवून नामस्मरणात रंगून जाणे हा सोपा भक्तिमार्ग आहे. दयाशीलता म्हणजे दानधर्म करणे व समभाव म्हणजे सर्वांना अन्नदान करणे हाच त्यांचा आदेश आहे. साईनाथांची शिकवण आहे कि जे माझे भक्त अनन्य भावाने चिंतन करतात व उपासना करतात त्यांची मी नित्य काळजी वाहतो आणि कार्यपूर्ति करतो.

साधू व सत्पुरुषांच्या दर्शनाने आणि सहवासातून आत्मचिंतन घडते. वैफल्य किंवा विकृती पचविण्याची ताकद, दया क्षमा शांती या गुणांनीच प्रत्येकात निर्माण होऊ शकते. आत्मचिंतनातून संसारातील आव्हानांची उत्तरे शोधून काढता येतात. माणसाने निष्काम प्रयत्नवादी बनले पाहिजे. स्वतःवरचा विश्वास व निर्धार निराशेतून आशेचा किरण निर्माण करतो. म्हणूनच आध्यात्मिक ज्ञानाची आज देशाला गरज आहे. त्याग व सेवावृत्तीने सर्व समस्या सोडविण्यास मदत मिळते.

श्रीसाईनाथाला संकटग्रस्त भक्तांच्या उद्धाराची आवड व निकड इतकी असे की ते स्वाधिकार सोडून कोणत्याही रूपाने धावत त्या स्थळी हजर असत. त्यांच्या मार्गदर्शनाने संकटातून सुटका झाल्याचा भास भक्तास होऊन तोही धावत शिरडीला येऊन बाबांस नमस्कार करून दानधर्म करीत असे. अशा कित्येक प्रसंगांचे वर्णन श्रीसाई चरित्रात आहे.

ज्यावेळी परिस्थितीने माणूस असो किंवा स्त्री असो हताश होतो त्यावेळी आपल्या आराध्य दैवतापुढे हात जोडून प्रार्थना करतो. माझी सून मुंबईची आहे. तिचे आईवडील मूळचे विदर्भातले पण नोकरीकरिता वडील मुंबईस गेले व तेथेच स्थायिक आहेत. सन १९८२ मध्ये नोव्हेंबर महिन्यात तिला प्रसूति वेदना सुरू झाल्या. माहेरची मूळचीच नोकरी पेशांतील साधारण कुटुंबाची मंडळी. आईला तिने तारेने कळविले, पण तिने

देण्यास असमर्थता दर्शवून सांगितले, तू काही काळजी करू नको. दररोज उदबत्ती लावून साईबाबांस नमस्कार नियमाने कर म्हणजे तोच तुझी सुटका करील. घरी सासूबाईंचे ऑपरेशन झाले असल्यामुळे ती सूनेला धीर देण्यापलिकडे काहीं करू शकत नव्हती. लक्ष्मीपुजनाच्या दिवशी पुजा आटोपून,, जेवणखाण संपवून श्रीसाईच्या फोटोला हार घालून प्रार्थना केली. मला रिक्षा आणावयास सांगितला व रात्री १० वाजता दवाखान्यात जाऊन फॅमिली डॉक्टरकडून औषध घेतल्यानंतर त्याच रिक्षातून मातृसेवा संघाच्या सूतिकागृहात भरती झाली. पहिलेच बाळंतपण असल्यामुळे वेदना असह्य होत होत्या. पण मनात सारखा साईनामाचा जप चालू होता. दुसरे दिवशी सकाळी डॉक्टरला भेटून तिला धीर देण्यास सांगितले. डॉक्टर वयोवृद्ध व अनुभवी होते. ते मला म्हणाले, तुमच्या सूनबाईच्या बाबतीत काळजी करण्याकरिता एकच गोष्ट कारणीभूत झाली. ती म्हणजे ज्या प्रमाणात प्रसुति सुलभ होण्याकरिता गर्भाची हालचाल व्हायला पाहिजे ती झालेली नाही तरी आपण दुपारी १२ वाजेपर्यंत वाट पाहू व तोपर्यंत प्रसूति झाली नाही तर मग काय करावयाचे ते ठरवू. कदाचित ऑपरेशन करावे लागले तर तयारी ठेवा. मी घरी येऊन स्नान केले व दुपारपर्यंत पुजा व जेवण आटोपून १२.१० वाजता सूतिकागृहात पोहोचलो. जाताक्षणिच नर्सने मला पाहिल्याबरोबर सांगितले, तुमच्या सूनेला बरोबर १२ वाजता मुलगी झाली. लगेच मी माझ्या मुलास तिथे थांबावयास सांगितले व जन्मकुंडली करणाऱ्या ज्योतिषाकडे गेलो. त्यांनी दिवस, तिथी व वेळ लिहून घेतली व पंचांग पाहून सांगितले तुमची नात भाग्यवान आहे. कर्ता करविता भगवंत आहे. ती जर अमावास्येच्या रात्री झाली असती तर तिचे प्रकृतीस्वास्थ चांगले राहिले नसते ती वेळ टळली व दुसरे दिवशी प्रथमेला दुपारी १२ वा. जन्म झाल्यामुळे बाळ व बाळंतीण दोघेही स्वस्थ राहतील. घरी सर्वांना हे सांगितले तर त्यांनाही समाधान झाले असा आहे. श्रीसाईचा चमत्कार हीच परमेश्वराची लीला. ह्या लीलेच्या आनंदात माया मोहातून माणूस मुक्त होतो.

ज्ञान आणि भक्ति जीवाच्या सांसारिक बंधनातून मुक्त होण्याची अमोघ साधने आहेत. भक्तिमार्ग हा सर्वजन कल्याणकारी राजमार्ग आहे. रामायणात श्रीरामाचे स्वरूप, सौंदर्य,, शक्ति, शील व पराक्रम यांच्या दर्शनाने मन भारून जाते.

माणसाच्या आयुष्यांत असे किती प्रसंग येतात त्यामुळे मन गोंधळून जाते. यासाठी आपले श्रद्धास्थान असणे आवश्यक आहे. श्रद्धेनेच आजच्या व्याधिग्रस्त जीवनातून तरून जाण्याचा मार्ग निघतो. विश्वास असेल तर रक्षणकर्ता धावून येतो.

अचल पाहिजे, एक निष्ठ पाहिजे सर्वस्व समर्पित पाहिजे. म्हणजेच भावपूर्ण पाहिजे.

भावेवीण भक्ती, भक्तीवीण मुक्ती, बळेवीण शक्ती बोलू नये. (हरीपाठ)

एखादा काडी पैलवान असला तरी त्याने महाराष्ट्र हिंद केसरीबरोबर कुस्ती करीन असे म्हणणे म्हणजे "अनंत वाचाळ, बरळती बरळ" या प्रमाणे आपले हसे करण्यासारखे आहे भाव आणि भक्ती ही जोडगोळी नसेल,, तर मुक्ती-परमेश्वर प्राप्ती होणार नाही.

देव भावाचा भुकेला असतो.

पै भक्ति एक मी जाणे। तेथे सान थोर न म्हणे
आम्ही भावाचे पाहुणे। मलतेया॥ (ज्ञानेश्वरी)

भाव भक्तीने श्रद्धेने जो मला भजतो त्याला मी मस्तकावर घेऊन नाचतो.

मग याहीवरी पार्था। माझिया भजनी आस्था।
तरी तयाते मी माथा। मुकुट वारी॥

इतकी भाव भक्तीची श्रद्धेची महती आहे. श्रद्धा कशी ठेवावी हे सुद्धा ज्ञानदेव माऊली सांगते.

तूं मन बुद्धि साजेशी। जरी माझिया स्वरूपा अर्पिशी।
तरी मातेची या पावशी। हे माझी भाष्ठ॥ ज्ञानेश्वर.

खरोखर तू मन, बुद्धि माझ्या ठिकाणी अर्पण करशील, तर मद्रूपची होशील. हे मी तुला प्रतिज्ञा पूर्वक सांगतो. (ज्ञानेश्वरी) याचाच अर्थ अनन्य भावानें श्रद्धापूर्वक तूं जर माझ्यावर सर्वस्वी भार टाकशील तर तूं आणि मी दोन नाही.

एक तत्वी नाम साधती साधन।
द्वैताचें बंधन न बाधिजे॥ (हरीपाठ)

नामस्मरण हेंच मुक्तीचे सर्वस्वी साधन आहे अशी भावना ठेवून भगवन्नाम रूपी साधन आचरतात,, त्याला मी व तूं इत्यादि द्वैत बाधू शकत नाही.

साईबाबा कोणाची कशी श्रद्धा आहे हे ताबडतोब ओळखतात. एकदा हरीद्वारचे सोम देवजी बाबांची कीर्ति ऐकून त्यांच्या दर्शनास आले. शिर्डीजवळ आल्यावर त्यांच्या निवासस्थानावर फडकत असलेली निशाणे पाहून त्यांच्या मनात कुकल्पनाच्या भावना प्रसवल्या सोबत श्रद्धेने येणाऱ्या भक्त जनांनी भावभक्तीने नमस्कार केला.

पंढरपूरला विठ्ठलाचे वारकरी पंढरपूर जवळ आले म्हणजे लांबून निशाळ पाहून "विठ्ठल विठ्ठल" म्हणत नाचत असतात तसाच हा प्रकार असतो.

सोमदेवजी ओरडले "अरे संतांना असला निशाणाचा ढोंगी बडेजाव कशाला? अशा मिजाशी ढोंगी साधूचे मला दर्शन घेण्याची इच्छा नाही. मी असाच परत जातो. तो गाडीतून उतरु लागला. बाबांच्या दर्शनास येणारे इतर साईभक्त त्यांना म्हणाले. "ह्या निशाणाचा बाबांशी संबंध नाही. भक्तांनी भक्ती भावाने श्रद्धेने लावलेली ती निशाणे आहेत. एवढ्याने जर तुम्ही चमकून गेलात, तर रात्री चावडीकडे जाणारा छबिना, पालखी, तासे, वाजंत्री, आतशबाजी पाहिलीत तर चार्वाक-नास्तिक लोक जशी हेटाळणी तसे म्हणून तुम्ही मूर्च्छीत पडाल. इतक्या लांबून हरिद्वारहून तुम्ही आला आहात तर

श्रीसाईबाबांचा सदुपदेश
श्रद्धा आणि सबुरी

— डॉ. रा. सी. कापडी.
राजारामपुरी, कोल्हापूर

।न देवो विद्यते काष्ठे, न पाषाणे न गुणमदे ॥
।विद्यते देवो भावेषु, तस्मात भावोही कारणम् ॥

श्रीमत् परमहंस, साईबाबा यांच्या मंदिरात पाऊल टाकताच एका बाजूला श्रद्धा आणि दुसऱ्या बाजूला सबूरी अशी दोन वेद वाक्ये कांचेच्या कोंदणरूपी फलकात ठसठसीतपणे दृष्टोपत्तीस येतात.

या दोन वाक्यांना वेद वाक्य म्हटली त्याचे कारण साईबाबा हे कलीयुगाचे अवतार असून त्यांच्या तोंडून निघालेले शब्द महावाक्याप्रमाणे आहेत.

हिंदूच्या धर्मग्रंथात चार वेद हे ऋषीच्या तोंडातून निघालेले उस्फूर्त शब्द आहेत. ह्या शब्द राशीतून नंतर अठरा पुराणे, आठ शास्त्रे, उपनिषदे गीता वगैरे ग्रंथ निर्माण झाले.

चार वेद जाण, षडशास्त्रे कारण, अठराही पुराणे
हरीशी गाती ।

असे ज्ञानदेव माऊलीच्या हरी पाठात म्हटले आहे. ह्या प्रत्येक वेदग्रंथात चार महावाक्ये आहेत ती अशीः-

अपमाया ब्रम्ह- अथर्व वेद
प्रज्ञा नमानंद- ऋग्वेद
अहं ब्रम्हास्मि- यर्जुवेद
तत्वमसि (सोऽऽहं)- सामवेद

परमेश्वराची आराधना करताना या महावाक्यातील कोणतेही महावाक्य परमेश्वर स्वरूप मानली आहेत. पण ती सद्‌गुरूच्या तोंडून निघाली पाहिजेत. सद्‌गुरू अनुग्रह करताना ह्या महावाक्यातील कोणतेही वाक्याचा पाठ म्हणायला सांगतात.

पावसच्या स्वामी स्वरूपानंदानी-

यावत् सावध तावत् सोऽऽहं। स्मरण अखंडीत जाण
अढळ भाव सर्वथा असो। मग जावो राहो प्राण ॥

या त्यांच्या स्वताच्या पद्यातील 'सोऽऽहँ' म्हणावयास निरंतर म्हणावयास मला सांगितला.

याच प्रमाणे साईबाबांनी अखिल मानव जातीला "श्रद्धा आणि सबूरी" ही दोन महावाक्ये दिली आहेत.

भावेवीण देव न मिळे निःसंदेह। गुरुविण अनुभव कैसा कळे॥ (हरीपाठ)

ज्ञानदेव माऊलीने भाव यालाच श्रद्धा म्हटले आहे. देवावर अगर गुरुवर श्रद्धा

बाबांच्या पाया पडू नका. लांबूनच दर्शन घ्या. असा वेडेपणा करु नका. एवढा आग्रह केल्यावर त्यांना ते पटले. ते बाबांच्या दर्शनास गेले. बाबांची आणि त्यांची नजरानजर झाल्यावर ते वरमले. ते बाबांचे पदस्पर्श करण्यास इतराप्रमाणे पुढे जाऊ लागले. बाबा ओरडले. "अरे! या स्वामीला हांकलून लावा. मशिदीवर निशाणे लावणाऱ्या माझ्या सारख्या ढोंगी माणसाचा याला विटाळ होईल. बाबा आणखी अद्वातद्वा बोलले. माझ्या अंतरी उठलेल्या कुकल्पना ज्या साधुला अगोदरच कळतात तो इतर साधू प्रमाणे भोंदू नाही. बाबा अंर्तज्ञानी आहेत ही खूण गाठ पटली. सोमदेवजी विरघळला. धांवत जाऊन त्याने बाबांचे पाय धरले. अश्रूंचा पूर चरणावर अभिषेक केला. इतका श्रद्धेचा महीमा आहे. ते बाबांचे एकनिष्ठ भक्त बनले. भाव असल्याशिवाय इतके अष्टभाव उचंबळून येणार नाहीत. त्याला पूर्व पुण्याई पाहिजे.

असाच एक प्रकार स्वामी विवेकानंदांच्या वेळी घडला. स्वामी विवेकानंदांचे अलवारचे महाराज पट्ट शिष्य होते. त्यांच्या आमंत्रणावरून स्वामीजी त्यांच्या भेटीस गेले, गाठी भेटी झाल्यावर बातचित करताना राजे म्हणाले, "स्वामी! तुम्ही अंतरज्ञानी, परमेश्वराचा अवतार असताना माझ्यासारख्या निराकारी ईश्वराची भक्ती करणारा प्रार्थनानिष्ठ माणसाला सगुण रुपाचे ध्यान करा त्याशिवाय तुमची आध्यात्मिक मार्गात प्रगती होणार नाही. असे कसे सांगता?"

थोडा वेळ स्वामी कांहीच बोलले नाहीत. राजेसाहेबांचा सेवक तेथे उभा होता त्याला राजेसाहेबांची कॅनव्हसवर रंगविलेली तसबीर खाली काढावयास सांगितली व त्या तसबीरीला "लाथ मार" असा हुकूम सोडला. सर्व आश्चर्यचकीत झाले. राजेसाहेब नम्रपणे म्हणाले, "स्वामी! अशी भलतीच गोष्ट माझ्या नोकराला कशी सांगता? माझी प्रतिमा आहे." "कशावरून? तू सांगतोस म्हणून ना?" तुम्हाला न ओळखणारा माणूस ते एक चित्रच आहे, रंगाऱ्याने इकडे तिकडे रेखोट्या ओढून काढलेले ते चित्र! अनोळखी माणसाला त्याची काम किंमत?" पण ती आपली प्रतिमा आहे. असे सांगितल्यावर तो अनोळखी माणूस स्तब्ध होईल. आपला नोकर भयभीत होऊन गर्भगळीत झाला. त्याला पुढे पाऊल टाकण्याचे धैर्य झाले नाही. त्याला ती प्रतिमा आदरणीय वाटते. झालं तर आपणच विचारलेल्या प्रश्नाचे उत्तर दिलेत.

मातीचा केला पशुपती, पण मातीला काय म्हणशी
पाषाणाचा केला विष्णु! पण पाषाण विष्णु नाही ॥
काशाची केली अंबिका! पण कासे नव्हे अंबा ॥

जसा भाव तसा देव. जशी श्रद्धा तशी प्रज्ञा. येथे प्रज्ञा म्हणजे ज्ञान- आत्मज्ञान. ते मिळविण्यासाठी फारच प्रयास करावे लागतात. गुरुचा शोध घ्यावा लागतो. सद्‌गुरूची सेवा करावी लागते. त्यांना प्रसन्न ठेवावे लागते. त्यांना प्रश्न विचारून ज्ञानाची तृप्ती करावी लागते.

तद्विद्धि प्रणीपातेन, परिप्रश्नेन सेवया।
उपदक्षंति ते ज्ञानं ज्ञानिन तत्वदर्शिनः ॥गीता अ/४/३४

ज्ञानदेव माऊलीने खालीलप्रमाणे त्याचे प्राकृतात स्पष्टीकरण केले आहे.

जे ज्ञानाचा कुरूठा। तेथ-सेवा हा दरवंटा।
तो स्वाधीन करी सुभद्रा। ओळगोनी॥

अर्थ- जे संत ज्ञानाचे केवळ माहेरघरच आहे. जेथे सेवा धर्म हा उंबरठा आहे. तो एकनिष्ठेने गुरूची सेवा करून स्वाधीन करून घे.

तरी धनुमनु जिवे चरणाशी लागावे। आणि अगर्वत करावे दास्य सकळ।।

वरील ओवीत सांगितल्या प्रमाणे सेवा करायला वेळ लागेल. धैर्य लागेल. म्हणून सबूरी पाहिजे "पी हळद आणि हो गोरी" असे म्हणून चालणार नाही. श्रद्धा आणि सबूरी ही साई बाबांची बोधवचने वेद वाटल्याप्रमाणे मानली पाहिजेत. आचरणांत आणली पाहिजेत.

ओंम शांती। शांती।। शांती।।
साईराम। साईराम।। साईराम

साई शक्ती

विठ्ठल म्हणे कोणी
म्हणे कोणी दत्त
मारूती तो आहे
राम तोची सत्य

रुप त्याचे अनेक
परी माया एक
आईचं हृदय तेच
त्या साईची मी लेक

करू कशी भक्ती
द्यावी तीच बुद्धी
साई-साई नित्य गाई
द्यावी मज शक्ती

गीत-गाऊ बाबांचे
स्मरण करू साईचे
भय त्यासी कुणाचे
ज्यासी रक्षण बाबांचे

— वैजु. प्र. हुल्याळकर
कलंगुट-गोवा ४०३५१६

श्री साईनाथांचा शरणार्थी (११)

लेखक: ब्रह्मीभूत स्वामी साईशरणानंद
अनुवादक: वि. बा. खेर

या सुमारास ईश्वरलाल नावाचा माटुंग्याला राहणारा व परळ वर्कशॉपमध्ये मजूरी करणारा एक तरुण बाबांच्या दर्शनास आला व चावडीत उतरला. तो बाबांची सेवा करे व माझ्याकडे येत जात असे. राम नवमीच्या दिवशी रस्त्यात फारच दाटी होती. माझे साठे साहेबांच्या वाड्यापाशी काही काम होते म्हणून निघालो, तेव्हा ते काम मी करतो, असे तो म्हणाला. आपल्यासाठी दुसऱ्याला उगीच तसदी कशाला? शिवाय आपण त्याला काय देऊ शकू? या विचारांनी मी त्याला नकार दिला. परंतु वाट निसरडी असल्यामुळे मी पडलो. यावरून मी असा बोध घेतला की कोणी प्रेमाने निष्काम सेवा करण्याचा आग्रह धरला तर त्याला नाही म्हणू नये. ईश्वरलाल राधाकृष्णआईकडे सुद्धा येऊ जाऊ लागला होता. नंतर त्याला एकाएकी कॉलरा झाला. शेवटचे एक दोन दिवस त्याने माझ्या खोलीतच काढले. राधाकृष्णआईने व मी करता येण्यासारखे सारे इलाज केले पण तो वाचला नाही. आरतीच्या समयास त्याने देह सोडला. राधाकृष्णआई समक्ष माझ्या खोलीत त्याचा अंत झाला. अंतिम क्षणी त्याचा जीव घाबरला तेव्हा राधाकृष्णआईने त्याला विचारले, "काही पुण्यदान केले आहेस का?" तो म्हणाला, "नाही" असा प्रश्न शेवटचे घटकेस त्याला राधाकृष्णआईने विचारावा हे मला खटकले. परंतु पुण्य न केल्याचा पश्चात्ताप करवण्याची अशा रीतीची शास्त्रीय प्रथा असेल असे मी धरून चाललो. तो वारला म्हणून मी बाबांवरची श्रद्धा ढळली असे राधाकृष्णआई म्हणाली. परंतु तसे काहीच नव्हते. उलट बाबा म्हणाले, "दुसऱ्या जगात राहण्यासाठी (चांगल्या जागी) तो गेला आहे."

उन्हाळ्याचे दिवस होते. राधाकृष्णआई तिच्या दाराबाहेर ओट्यावर झोपली होती; माझ्या खोलीबाहेर मातीच्या सलग ओट्यावर मी झोपलो होतो. बाबा जेव्हा चावडीत व द्वारकामाईत निद्रा करत तेव्हा मी माझ्या बिछान्यातच मंगळ आरती म्हणे. एकदा आरतीतील "उठा उठा श्री साईनाथ गुरू चरणकमल दावा" या तिसऱ्या भूपाळीतील "उघडूनी नेत्रकमला दीनबंधू रमाकांता। पाहिबा कृपादृष्टी बालका जशी माता। हे कडवे मी बिछान्यातच म्हटले तोच राधकृष्णआईने डोळे उघडून माझ्याकडे पाहिले. तेव्हा मला वाटले की, राधाकृष्णआई व बाबा एक आहेत व तिच्या रूपाने बाबांनी आपल्यावर कृपा केली. हा विचार उठताच बाबांनी मशिदीतून ओरडून शिवी दिली "तुझ्या आईच्या ......" यावरून राधाकृष्णआईच्या रूपाने बाबांनी माझी प्रार्थना स्वीकारली ही माझी कल्पना चूकीची होती हे मी समजलो. बाबा असे सुचवू इच्छित होते की, राधाकृष्णआईचे प्रार्थनेच्या भावासमवेत तादात्म्य झाले म्हणून बाबांच्या जागी तिला बसवणे योग्य नाही.

या घटकेनंतर बावीस वर्षांनी गर्गसंहितेचे गुजराथी भाषांतर माझ्या वाचण्यात आले. त्यात राधिकेच्या एक अशाच प्रसंगाचे वर्णन आहे. राधिका ज्या उद्योगात फिरायला

जाई तेथे श्रीकृष्णाची जणू काय प्रतिमाच असलेली एक सखी तिला भेटली. त्या सखीचे सर्वच व्यवहार-हावभाव, बोलणे-चालणे, उठणे-बसणे, राधिकेवर प्रेम करणे-श्रीकृष्णासारखे हुबेहुब असलेले पाहून राधिकेची व त्यासखीची गाढ मैत्री जमली. सखी आपल्या घरी जाई तेवढा विरहसुद्धा तिला असह्य होई. म्हणून त्या दोघी बहुतेक वेळ एकत्रच असत. एकदा त्या सखीला राधिकेला सोडून जावे लागले. सखीने जाऊ नये म्हणून राधिकेने अनेक युक्त्या प्रयुक्त्या केल्या पण व्यर्थ. तेव्हा राधिका 'हे कृष्ण, हे कृष्ण असा शोक करून बेभान झाली. त्यावेळी कृष्ण प्रगट झाला व विचारले, "काय झाले?" राधिकेने सर्व हकीकत सांगितल्यावर श्रीकृष्ण म्हणाला, "तुझ्या सखीचे माझ्या रूपाशी कितीही साम्य असले तरी ती कृष्णच आहे असे समजून तिच्यावर एवढी माया करणे योग्य नव्हते. मी तो मीच. माझे जागी दुसऱ्या कोणालाही बसविणे उचित नाही. तसे केल्याने असे दुःख होणारच. म्हणून आता जागृत हो."

बापुसाहेब जोग, बुटीसाहेब विडा खात म्हणून रात्रीच्या भोजनानंतर राधाकृष्णआईने एकदा त्यांना विडे दिले व मी जवळच होतो म्हणून मला पण दिला. तो मी खाल्ल्याने माझे ओठ रंगले व ओठांना चिमटा घेऊन राधाकृष्णआई म्हणाली "चांगला रंग आला आहे," त्यानंतर मी मशिदीत गेलो तेव्हा बाबा म्हणाले, "पान कशाला घेतलेस? या पुढे घेत जाऊ नकोस." दुसऱ्या दिवशी राधाकृष्णआईने भोजनानंतर मला विडा देऊ लागली तेव्हा मी लगेच म्हणालो, "बाबांनी मला मनाई केली आहे." राधाकृष्णआई म्हणाली, "हो, हो, तुला सर्वच बाबतीत बाबा हो, नाही सांगतात, खरं ना?" मी उत्तर दिले नाही व त्या वेळेसपासून विडा कधीच घेतला नाही.

शिरडीत रविवारी बाजार भरण्यास नुकतीच सुरुवात झाली असता राधाकृष्णआई मला म्हणाली, "वामन्या, बाजारात जा व तुला आवडतील त्या भाज्या घेऊन ये," त्याप्रमाणे मी बाजारातून भाज्या घेऊन आलो. नंतर डॉ. पिल्ले आले त्यांना राधाकृष्णआई म्हणाली, "आज वामनला पाठवून भाज्या आणवल्या आहेत. संध्याकाळी मी स्वतः चपात्या व भाज्यांचा स्वयंपाक करून तुम्हाला व त्याला जेवायला घालीन." डॉ.पिल्लेनी आनंदाने ही गोष्ट मानली. रात्री नियमाप्रमाणे मी द्वारकामाईत गेलो तेव्हा बाबांनी मला दोन शेंगदाणे दिले. ते दाणे खाल्ल्याने पोट भरले व भूक शमली.एवढेच नव्हे तर पोट तट्ट भरते तसे वाटले. बाबांचे दर्शन घेऊन निघालो तेव्हा बाबा म्हणाले, "जा, आता जाऊन तुझ्या खोलीत बस. बाहेर येऊ नकोस." पोट तट्ट भरलेले व शिवाय बाबांची वरील आज्ञा. त्यावरून स्पष्ट होते की आईने तयार केलेली भाकरी खाऊ नये. म्हणून राधाकृष्णआईने बोलावले तेव्हा उत्तर दिले. "मी येऊ शकत नाही." नंतर चावडीत शेजारतीची तयारी झाली तसे तिने मला मोठ्याने हाका मारल्या पण मी काही बाहेर आलो नाही व बाबांच्या आज्ञेला चिकटून राहिलो. त्यामुळे माझी चावडीत सेवा चुकली. चावडीच्या दिवशी बहुधा पालखी समोर किंवा बाबांसमोर मी चवरी मोरचेल धरी, फिरवी, व कित्येकदा गरूडटक्का पण घेत असे. कित्येक दिवसपर्यंत बापुसाहेब जोग चावडीत आरती करत त्यावेळी कापराच्या वड्या योग्य वेळी घाले. ही सेवा त्या दिवशी माझ्या हातून चुकली.

[illegible] दिवशी मी मशिदीत गेलो तेव्हा बाबा म्हणाले, "काल रात्री हाका मारून [illegible] जणू काही भिंतीलाच बोलावत होतो त्याप्रमाणे तू काही ऐकले नाहीस." [illegible] पडलो. शेंगदाणे देणारे बाबा आणि खोलीबाहेर येऊ नकोस [illegible] बाबाच. मग मला सर्वांनी हाका मारून बोलावले तेव्हा बाहेर न येण्याची [illegible] जर गेलो तर त्यात माझा काय दोष? परंतु बाहेर न पडण्याचा [illegible] आईच्या जेवणापुरताच होता! म्हणून भक्तांनी बोलावले तेव्हा चावडीत [illegible] व त्यायोगे सेवेला अंतरण्यात किंवा सेवेचा त्याग करण्यात माझ्या हातून [illegible] चूक घडली. बाबांची आज्ञा मर्यादित असताना प्रयोजन संपल्यानंतरही तिला [illegible] राहिलो! भगवंताच्या सेवेला चुकीमुळे मुकलो व बाबांची अशा रीतीने [illegible] झाली.

[illegible] आई दोन प्रसंगी मला म्हणाली: "वामन, आज तुझी खिचडी बाबा खाणार [illegible] मी स्वयंपाक करण्यास सुरुवात करून खिचडी केली तेव्हा व दुसऱ्यांदा [illegible] मोघीबहेन भाच्यासमवेत आली व पहिल्याच दिवशी खिचडी बनवली [illegible] नैवेद्याची खिचडी बाबांकडे पोचवून नंतर राधाकृष्णआईकडे पण नेली [illegible] खाल्ली. ज्या दिवशी बाबांनी व राधाकृष्णआईने खिचडी खाल्ली, [illegible] खाता खाता वृत्ती सहज तदाकार झाली.

[illegible] अनुभव मला दुसऱ्यांदा आला. त्यावरून स्पष्ट होते की, संत-महात्मे किंवा [illegible] दाखविलेल्या प्रसादाचा स्वीकार होतो व जेव्हा स्वीकार होत नाही, या दोहोत [illegible] अंतर आहे. न स्वीकारलेले, न दाखवलेले अन्न असन्मार्गाकडे नेते व [illegible] अन्न वृत्ति तदाकार करते किंवा सात्विक वृत्ति अथवा सात्विक विचार उत्पन्न करते.

[illegible] प्रसंगी बाबा सोनामुखी व दुसऱ्या अनेक वस्तु जमा करून काढा तयार [illegible] वाटेल त्या भक्तांना देत. माझ्या अकरा महिन्यांच्या निवासात बाबांनी [illegible] काढा तयार केला. प्रथम केला तेव्हा मला विचारले, "घे, पिशील का?" [illegible] जे शेजारीच बसले होते ते म्हणाले, "आपण द्याल आणि वामनराव पिणार [illegible] असे होईलच कसं!" मी तात्काळ हो म्हणालो व प्यालो. काढा पाजल्यानंतर [illegible] किंवा चण्याची डाळ खायला बाबा देत व नंतर विडा खाण्यास सांगत. [illegible] प्रसाद हा असा मला एकदाच मिळाला.

वसंतराव पोतदार साईचरणी विलीन

[illegible] श्री वसंतराव लक्ष्मण पोतदार वय वर्षे ८४ यांचे सोमवार, दिनांक २४ [illegible] दुपारी १० वा. सांताक्रूझ येथील निवासस्थानी वृद्धापकाळामुळे देहावसान [illegible] श्री साईलीला मासिकाच्या शिरडी येथे भरलेल्या ११ व्या लेखक-कवी [illegible] अध्यक्ष होते. त्यांच्या पश्चात् सुविद्य पुत्र, कन्यका, सूना-नातवंडे व असंख्य [illegible] परिवार आहे. श्री साई मृतात्म्यास चिरशांती व सद्गती देवो. त्यांच्या [illegible] दुःखात श्री साईबाबा संस्थान सहभागी आहे.

"साईलीले"चे केवळ श्री साईबाबांच्या कृपाशिर्वादामुळेच ६५ व्या वर्षात पदार्पण

श्रीसाईनाथांचे एकमेव मासिक "श्रीसाईलीला"

संत चूडामणी भगवान श्री साईबाबांच्या श्रीसाईलीला या एकमेव मासिकाचा ६५ व्या वर्षाचा पहिला अंक हा आहे. जगनियंत्या श्रीसाईनाथांनी शिर्डी येथे सुरू केलेल्या श्रीराम नवमी या उत्सवाला यंदा ७५ वर्षे पूर्ण होत आहेत. बाबांच्या या प्रसिद्ध उत्सव कालाच्या जवळपास हा अंक प्रकाशित होत आहे, व तो साई भक्तांच्या हाती देण्यास आम्हाला नेहमीप्रमाणेच आनंद व समाधान होत आहे. महाराष्ट्रात आध्यात्मिक विषयाला वाहिलेले व इतर संत, सिद्ध पुरुषांच्याहि विचारशलाका भाविक वाचकांसमोर ठेवणारे खुद्द श्री साईभक्तांना बाबांचे आलेले अनुभव प्रदर्शित करणारे आणि श्रीसाईबाबा या एकाच विषयाला संपूर्णपणे वाहिलेले एवढे प्रदीर्घ वाटचाल केलेले असे अन्य मासिक नाही. श्री बाबांच्या महानिर्वाणानंतर अवघ्या पाचच वर्षांनी म्हणजे १९२३ साली श्रीसाईलीला मासिक सुरू झाले व आजतागायत ते चालू आहे ही खरोखरीच श्री बाबांचीच या मासिकावर कृपादृष्टी होय. श्री महाराजांच्या परम कृपा प्रसादामुळेच पासष्टाव्या वर्षाचा हा पहिला अंक श्रद्धायुक्त अंतःकरणाने आपल्या पुढे सादर करीत आहोत.

'साठी बुद्धी नाठी' ही म्हण कदाचित् माणसांच्या बाबतीत खरी असली तरी ती मासिकांच्या बाबतीत खचितच खरी नाही त्या ऐवजी 'जुने ते सोने' ही म्हण यथार्थपणे वापरता येईल. दिर्घकाळ चालणारे मासिक हे मुरलेल्या लोणच्याप्रमाणे अधिकच चविष्ट असते. अशा मासिकाला एक परंपरा असते आणि दीर्घकाळच्या प्रकाशन परंपरेने मासिकाकडून वाचकांच्या बऱ्याच अपेक्षा असतात, आणि मग त्या पुऱ्या करण्याचे अत्यंत जबाबदारीचे काम संपादकांवर पडत असते. म्हणून अशा प्रकारच्या दीर्घकाळ चाललेल्या व उज्ज्वल परंपरा असणाऱ्या मासिकाचा संपादक होणे हे जसे भाग्याचे लक्षण तसेच मोठ्या जबाबदारीचेही काम असते.

चालू जमान्यात विविध प्रकारची नियतकालिके प्रसिद्ध होताना दिसतात. दैनिके, साप्ताहिके, पाक्षिके, मासिके, द्वै. मासिके, त्रैमासिके, षण्मासिके व वार्षिके प्रकाशित होत असतात. विशेषतः राजकीय पक्षांची मुखपत्रे व चित्रपट, नाटक, क्रीडा, शृंगार कथा, करमणूक या विषयावरील नियतकालिके यांचा खप बराच मोठा आहे. शेती, तत्वज्ञान, धर्म, भक्ती इ. विषयात वाहिलेली व प्रचारात्मक प्रसिद्ध होणारी नियतकालिकेही प्रसिद्ध होत असतात पण त्यांचा खप असावा तसा मोठा नसतो. वाचकांची अभिरुची हेच त्याचे मुख्य कारण होय. पण श्रीसाईबाबा संस्थान शिरडीचे मुखपत्र असलेले श्री साईलीला मासिक बाबांचे आहे. समस्त साईभक्तांचे हे लाडके मासिक आहे. भक्तांचा या मासिकावर लोभ आहे, प्रेम आहे, श्रद्धा आहे, विश्वास आहे. एके काळी या मासिकाचा खप हवा तसा नव्हता पण आता त्याचा खप वाढू लागला आहे पण जेवढा वाढायला हवा आहे तेवढा मात्र नाही.

श्री महाराजांच्या या "साईलीला" मासिकाच्या गेल्या ६४ वर्षाच्या प्रदीर्घ वाटचालीचा इतिहास मोठा रंजक असला पाहिजे व तो यथावकाश लिहिला जाईलच. पण या मासिकाचे उद्देश काय होते व त्यातले किती सफल झाले आहेत याचाच ओझरता अंदाजा येथे देणे इष्ट होईल.

भगवान श्री साईबाबांनी १५ ऑक्टोबर १९१८ रोजी समाधी घेतल्यानंतर त्यांच्या शुभाशिर्वादामुळे ज्यांच्या लेखनाला कै. अण्णासाहेब दाभोलकरांनी सुरुवात केली होती ते 'साईसच्चरित' लिहून पूर्ण झाले होते. श्री बाबांच्या संबंधीचे काही समकालीन भक्तांचे अनुभव त्यात ग्रथित झाले होते. पण बाबांच्या असंख्य भक्तांना हरघडी बाबांच्या लीलांचे, आशीर्वादाचे व कृपेचे अनुभव वारंवार येत होते व तेही कुठे ना कुठे तरी प्रसिद्ध करून इतर भक्तांच्या माहितीसाठी रूजू करणे अत्यावश्यक होते. त्याकाळी शिर्डी संस्थान विश्वस्तांच्या ताब्यात होते तेव्हा त्यांनी विचार विनिमय करून "श्री साईलीला" नावाचे मासिक पत्र प्रसिद्ध करण्याचे ठरविले व त्याचा प्रथमांक चैत्र शुद्ध प्रतिपदा (गुढी पाडवा) शके १८४५ (इ. सन १९२३) ला प्रसिद्ध झाला. हीच श्री साईलीला मासिकाची सुरुवात होय. हा पहिला अंक अवघा ३२ पानांचा होता व त्यावर साधारण निळसर-आकाशी रंगाचे बाबांच्या शिळेवरील बैठकीचे चित्र छापलेले आवरण होते. या पहिल्या अंकाचे मुखपृष्ठ आम्ही या लेखा सोबत छापले असून आमच्या वाचकांना ते मोठे संग्राह्य पुन्हा पुन्हा पहावेसे असेच वाटेल. या पहिल्या अंकावर किंमत छापलेली नव्हती पण मासिकाची संकल्पित वार्षिक वर्गणी अवघी तीन रुपये सहा आणे टपाल खर्चासहीत होती. हा पहिला अंक सर्वसाधारणपणे त्याकाळी माहित असलेल्या साईभक्तांना नमुना अंक म्हणून विनामूल्य पाठविण्यात आला होता व त्यांना वर्गणीदार होण्याची विनंती करण्यात आली होती. तसेच पुढील अंक व्ही.पी. ने रवाना होतील असे कळविण्यात आले होते. ह.भ.प. श्री. लक्ष्मण गणेश उर्फ काकासाहेब महाजनी यांचे नाव या अंकावर पहिले संपादक म्हणून छापलेले असून ह.भ.प. श्री. रामचंद्र आत्माराम उर्फ बाबासाहेब तर्खड यांनी ५, टर्नर रोड, वांद्रे येथून तो प्रकाशित केला होता.

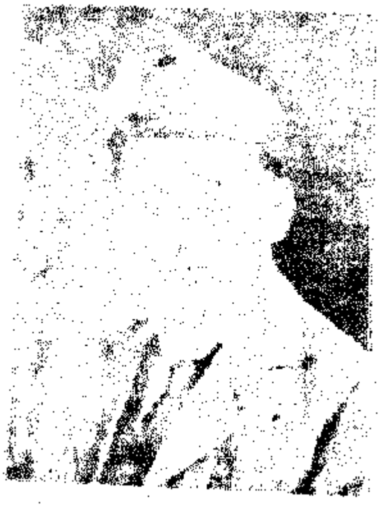

श्रीसाईलीलाचे
पहिले भाग्यवान
संपादक
ह.भ.प. लक्ष्मण गणेश
उर्फ काकासाहेब महाजनी

श्री साईलीला मासिक काढण्याचा त्यावेळी उद्देश काय होता हे समजून घेण्यासाठी श्री साईलीला मासिकाच्या प्रथमांकाकडे दृष्टीक्षेप करणे अत्यंत आवश्यक आहे. यासाठी त्या अंकातील श्री महाजनींचे पहिले संपादकीय पुढे उद्धृत करीत आहोत.

श्रीसाईलीला मासिक

वर्ष १ चैत्र शके १८४५ (१९२३) अंक पहिला

"या मासिक पुस्तकाचा उद्देश त्याच्या नावावरून व्यक्त होत आहे. शिर्डीचे श्री साई महाराजांचे भक्त असंख्य असून ते ठिकठिकाणी पसरले आहेत. त्यांना निरनिराळ्या वेळी निरनिराळ्या तऱ्हेचे अनुभव महाराजांनी आपल्या देहावसानानंतर सुद्धा अनुभव देण्याचे चालू ठेवले आहे. किंबहुना ज्यांना महाराजांच्या देहाचे प्रत्यक्ष दर्शन घडले नाही त्यांनासुद्धा अनुभव येत आहेत. थोडक्यात म्हणावयाचे म्हणजे महाराजांचे अनुभव अश्रुतपूर्व, अतर्क्य आणि अनेक आहेत व त्यांच्या अष्टकातील खालील श्लोकांची सत्यता सर्वांना पटवीत चालले आहेत —

अनेका श्रुतातर्क्य लीलाविलासः।
समाविष्कृतेशा न भास्वत् प्रभावम्।।
अहं भावहीनो प्रसन्नात्मभावम्।
नामामीश्वरं सद्‌गुरुं साईनाथम्।। १।।

महाराजांच्या सर्व लीलांचा एके ठिकाणी संग्रह होणे शक्य नाही. पण शक्य असेल तेवढा त्यांच्या लीलांचा व त्यांच्या अमूल्य बोध वचनांचा संग्रह करावा, या हेतूने हे मासिक पुस्तक काढले आहे. भावार्थ रामायणात श्रीरामचंद्राला पार्वतीने 'तू सर्वज्ञ असताना भ्रांतपणाचे अवलंबन करून तृणापाषाणांना आलिंगन का देतोस?' असा प्रश्न केला असता श्रीरामचंद्रांनी जे शब्द उच्चारले आहेत तेच महाराजांना लागू आहेत. श्रीरामचंद्र म्हणाले —

भक्त उद्धारावया कारणे। रडणे पडणे अडखळणे।
पर्वतीं पर्वती धावणे। आणि आलिंगणे वृक्षासी।।
उमे जाण तू निश्चित। माझे पाऊल न पडे व्यर्थ।
जाणे सदाशिव समर्थ। तुझा भावार्थ तो नाही।।

हे शब्द सर्वस्वी महाराजांस लागू आहेत. त्यांचा एकूण एक शब्द व एकूण एक लीला केवळ भक्तांच्या उद्धारासाठी होती, व त्यांचे एक पाऊलसुद्धा व्यर्थ पडत नव्हते. म्हणून त्या लीलांचा व शब्दांचा संग्रह भक्तांनाच नव्हे तर सर्व जनतेला हितकारी होईल अशी आमची खात्री आहे.

असा संग्रह करण्याचा थोडासा प्रयत्न झाला आहे व तो या मासिकात 'महाराजांचे अनुभव' व 'श्रीसाईसच्चरित' या मथळ्याखाली येईल. यापैकी श्रीसाई सच्चरित पद्यात्मक